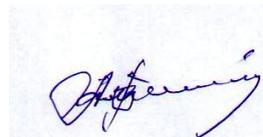

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра педагогіки та спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

проф. Рацул А. Б.

«15» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Спеціальна психологія

Рівень вищої освіти: перший (бакалавр)
Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність: 016.02 Спеціальна освіта
Освітня програма: Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія)
Форма навчання: денна

2026–2027 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни зі спеціальної психології розроблена на основі освітньо-професійної програми «Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія)», навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 016.02 Спеціальна освіта

Розробники: канд. пед. наук, доцент Вдовенко В.В.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри педагогіки та спеціальної освіти

Протокол від «15» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри

Рацул А. Б.

Робоча програма навчальної дисципліни зі спеціальної психології для студентів спеціальності 016.02 Спеціальна освіта за бакалаврським рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2024. – 15 с.

© Вдовенко В.В., 2024 рік
© ЦДУ імені В. Винниченка,
2024 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання <u>не заплановано</u> (назва)	Спеціальність: <u>016.02 Спеціальна освіта</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
		3-й	-
Загальна кількість годин – 90	Освітня програма: <u>016.02 Спеціальна освіта</u> (Корекційна психопедагогіка і логопедія) (шифр і назва)	Семестр	
		5-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		20 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		54 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
		0 год.	
Вид контролю:			
Екзамен			

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Спеціальна психологія» передбачає надання теоретичних та практичних знань із предмету, що забезпечує професійну підготовку вчителів-дефектологів та базового запасу знань із дисципліни, які необхідні майбутнім фахівцям зі спеціальної освіти.

Мета навчальної дисципліни – опанування студентами системою знань із основ спеціальної психології для забезпечення їхньої підготовки до практичної діяльності та удосконалення знань і умінь щодо здійснення корекційної функції професійної діяльності спеціального (корекційного) педагога (вчителя-дефектолога). Ознайомлення студентів із категоріальним апаратом, теоретичними основами, предметом, завданнями, методами спеціальної психології та специфіки

їх використання щодо вивчення дітей з психофізичними порушеннями, класифікацією порушень психофізичного розвитку; Опанувати методи дослідження психологічних особливостей осіб з різними психофізичними порушеннями (інтелектуального розвитку, мовленнєвого розвитку, опорно-рухового апарату, слуху, зору, роботи внутрішніх органів). Ґрунтовно вивчити психологічну характеристику психічного розвитку, пізнавальної діяльності, особистості учнів з порушеннями розумового розвитку, методи їх корекції, основи психологічної реабілітації та абілітації осіб із різними психофізичними порушеннями.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є психологічні особливості осіб з порушеннями психофізичного розвитку.

Спеціальна психологія базується на основах загальної психології, вікової психології, соціальної психології, експериментальної психології, невропсихопатології, психофізіології.

Завдання вивчення дисципліни – вивчення закономірностей психічного розвитку особи з особливостями у психо-фізичному розвитку, як необхідної умови корекційно спрямованої навчальної та виховної роботи.

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна психологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК ПП-01 Психологія

ОК ПП-05 Анатомія, фізіологія та патологія дітей із основами генетики та валеології

ОК ПП-06 Вступ до спеціальності

ОК ПП-08 Невропсихопатологія та клініка інтелектуальними порушень

ОК ПП-21 Основи медичних знань в галузі спеціальної освіти

ОК ПП-27 Організація процесу соціальної адаптації осіб із інтелектуальними порушеннями

Компетенції, що формуються:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні компетентності:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньокорекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

1.3. Очікувані результати навчання

РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з Особливими освітніми потребами.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- предмет та складові спеціальної психології;

- специфіку використання методів психологічного дослідження у спеціальній психології та принципи дослідження у спеціальній психології;
- класифікацію порушень психофізичного розвитку;
- суть дефекту, його структуру загалом та при різних дизонтогеніях;
- особливості функціонування психіки осіб при різних дизонтогеніях;
- суть загальних та специфічних закономірностей розвитку особи з психофізичними порушеннями;
- основні категорії спеціальної психології (корекція, компенсація, реабілітація, соціалізація та ін.);
- заклади освіти для осіб із порушеннями психофізичного розвитку та особливості навчання та виховання в них;

вміти:

- розкривати суть основних понять та теоретичних положень, що вивчаються;
- орієнтуватися в різних дизонтогеніях, визначати структуру дефекту та закономірності розвитку осіб із різними дизонтогеніями;
- орієнтуватися у закладах освіти для осіб із різними дизонтогеніями;
- визначати адекватні засоби психолого-педагогічного впливу на осіб із різними дизонтогеніями;
- здійснювати інформаційний пошук на основі роботи з літературними джерелами зі спеціальної психології та корекційної педагогіки; аналізувати теоретичний матеріал і здійснювати його узагальнення, формулювати висновки.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Загальні основи спеціальної психології. Предмет і завдання спеціальної психології. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної психології. Методи та принципи дослідження у спеціальній психології. Поняття "дитина з порушеннями психофізичного розвитку". Класифікація порушень психофізичного розвитку. Складові спеціальної психології. Дефект розвитку та його структура. Структура дефекту при різних дизонтогеніях. Загальні та специфічні закономірності розвитку особи з психофізичними порушеннями. Специфічні закономірності розвитку при різних дизонтогеніях. Чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу. Основні категорії спеціальної психології: корекція, компенсація, копінг-с стратегії, гіперкомпенсація, психологічний захист, декомпенсація і псевдокомпенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація, адаптація.

Модуль 2. Психічний розвиток при різних дизонтогеніях. Дизонтогенез інтелектуального розвитку. Олігофренія та деменція: спільні риси та відмінності. Відмінність олігофренії від затримки психічного розвитку та алалії. Основні прояви затримки психічного розвитку. Особливості психофізичного розвитку при розладах аутистичного спектру (РАС). Ознаки РАС, ранні прояви. Особливості психічного розвитку дітей з аутизмом впродовж перших трьох років життя. Особливості психічного розвитку дітей з аутизмом впродовж дошкільного дитинства. Особливості сенсорного сприйняття при РАС. Типові страхи у дітей з аутизмом. Психологічна підтримка сім'ї з дитиною з РАС. Підготовка дитини з РАС до навчання: психологічний аспект.

Корекція та психотерапія при РАС. Альтернативна комунікація. Синдром Аспергера та синдром Ретта. Психофізичний розвиток при розладі дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ). Супровід дітей із РДУГ, мультидисциплінарний підхід. Особливості психофізичного розвитку при синдромі Дауна. Психокорекційна робота з дітьми з синдромом Дауна. Особливості та причини дизгармонійного розвитку дитини. Акцентуованість характеру підлітка. Обдарована дитина: психологічні проблеми розвитку. Обдаровані діти з аутистичними рисами особистості. Психічний розвиток при сенсорних порушеннях. Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізньооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору. Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	денна форма					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ I. Загальні основи спеціальної психології						
Предмет і завдання спеціальної психології. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної психології.	3	1				2
Методи та принципи дослідження у спеціальній психології.	3	1				2
Поняття "дитина з порушеннями психофізичного розвитку". Класифікація порушень психофізичного розвитку. Складові спеціальної психології.	4		2			2
Дефект розвитку та його структура. Структура дефекту при різних дизонтогеніях.	5	1				4
Загальні та специфічні закономірності розвитку особи з психофізичними порушеннями. Специфічні закономірності розвитку при різних дизонтогеніях	3	1				2
Чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу	5		1			4
Основні категорії спеціальної психології: корекція, компенсація, копінг-стратегії, гіперкомпенсація, психологічний захист, декомпенсація і псевдокомпенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація, адаптація.	7	2	1			4
МОДУЛЬ 2. Психічний розвиток при різних дизонтогеніях						
Дизонтогенез інтелектуального розвитку. Олігофренія, деменція. Відмінність олігофренії від затримки психічного розвитку та алалії. Основні прояви затримки психічного розвитку	10	2	2			6
Особливості психофізичного розвитку при розладах аутистичного спектру (РАС). Ознаки РАС, ранні прояви. Корекція та психотерапія при РАС. Альтернативна комунікація. Синдром Аспергера та синдром Ретта.	12	2	2			8
Обдарована дитина: психологічні проблеми розвитку. Обдаровані діти з аутистичними рисами особистості.	4	2	0			2
Психофізичний розвиток при розладі дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ). Супровід дітей із РДУГ, мультидисциплінарний підхід	8	2	2			4
Особливості та причини дизгармонійного розвитку дитини. Акцентуованість характеру підлітка.	4	2	0			2
Особливості психофізичного розвитку при синдромі Дауна. Психокорекційна робота з дітьми з синдромом Дауна.	4	0	2			2
Психічний розвиток при сенсорних порушеннях.	10	2	2			6

Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.					
Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.	8	2	2		4
Всього	90	20	16		54

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет і завдання спеціальної психології. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної психології.	1
2.	Методи та принципи дослідження у спеціальній психології.	1
3.	Дефект розвитку та його структура. Структура дефекту при різних дизонтогеніях.	1
4.	Загальні та специфічні закономірності розвитку особи з психофізичними порушеннями. Специфічні закономірності розвитку при різних дизонтогеніях	1
5.	Основні категорії спеціальної психології: корекція, компенсація, копінг-стратегії, гіперкомпенсація, психологічний захист, декомпенсація і псевдокомпенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація, адаптація.	2
6.	Дизонтогенез інтелектуального розвитку. Олігофренія, деменція. Відмінність олігофренії від затримки психічного розвитку та алалії. Основні прояви затримки психічного розвитку	2
7.	Особливості психофізичного розвитку при розладах аутистичного спектру (РАС). Ознаки РАС, ранні прояви. Корекція та психотерапія при РАС. Альтернативна комунікація. Синдром Аспергера та синдром Ретта.	2
8.	Обдарована дитина: психологічні проблеми розвитку. Обдаровані діти з аутистичними рисами особистості.	2
9.	Психофізичний розвиток при розладі дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ). Супровід дітей із РДУГ, мультидисциплінарний підхід	2
10.	Особливості та причини дизгармонійного розвитку дитини. Акцентуованість характеру підлітка	2
11.	Психічний розвиток при сенсорних порушеннях. Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху.	2

	Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.	
12.	Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.	2
	Разом	20

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття "дитина з порушеннями психофізичного розвитку". Класифікація порушень психофізичного розвитку. Складові спеціальної психології.	2
2.	Чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу	1
3.	Основні категорії спеціальної психології: корекція, компенсація, копінг-стратегії, гіперкомпенсація, психологічний захист, декомпенсація і псевдокомпенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація, адаптація.	1
4.	Дизонтогенез інтелектуального розвитку. Олігофренія, деменція. Відмінність олігофренії від затримки психічного розвитку та алалії. Основні прояви затримки психічного розвитку	2
5.	Особливості психофізичного розвитку при розладах аутистичного спектру (РАС). Ознаки РАС, ранні прояви. Корекція та психотерапія при РАС. Альтернативна комунікація. Синдром Аспергера та синдром Ретта.	2
6.	Психофізичний розвиток при розладі дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ). Супровід дітей із РДУГ, мультидисциплінарний підхід	2
7.	Особливості психофізичного розвитку при синдромі Дауна. Психокорекційна робота з дітьми з синдромом Дауна.	2
8.	Психічний розвиток при сенсорних порушеннях. Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухлі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.	2
9.	Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.	2
	Разом	16

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Предмет і завдання спеціальної психології. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної психології.	2
2.	Методи та принципи дослідження у спеціальній психології.	2
3.	Поняття "дитина з порушеннями психофізичного розвитку". Класифікація порушень психофізичного розвитку. Складові спеціальної психології.	2
4.	Дефект розвитку та його структура. Структура дефекту при різних дизонтогеніях.	4
5.	Загальні та специфічні закономірності розвитку особи з психофізичними порушеннями. Специфічні закономірності розвитку при різних дизонтогеніях	2
6.	Чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу	4
7.	Основні категорії спеціальної психології: корекція, компенсація, копінг-стратегії, гіперкомпенсація, психологічний захист, декомпенсація і псевдокомпенсація, реабілітація, абілітація, соціалізація, адаптація.	4
8.	Дизонтогенез інтелектуального розвитку. Олігофренія, деменція. Відмінність олігофренії від затримки психічного розвитку та алалії. Основні прояви затримки психічного розвитку	6
9.	Особливості психофізичного розвитку при розладах аутистичного спектру (РАС). Ознаки РАС, ранні прояви. Корекція та психотерапія при РАС. Альтернативна комунікація. Синдром Аспергера та синдром Ретта.	8
10.	Обдарована дитина: психологічні проблеми розвитку. Обдаровані діти з аутистичними рисами особистості.	2
11.	Психофізичний розвиток при розладі дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ). Супровід дітей із РДУГ, мультидисциплінарний підхід	4
12.	Особливості психофізичного розвитку при синдромі Дауна. Психокорекційна робота з дітьми з синдромом Дауна.	2
13.	Особливості та причини дизгармонійного розвитку дитини. Акцентуованість характеру підлітка	2
14.	Особливості та причини дизгармонійного розвитку дитини	6
15.	Психічний розвиток при сенсорних порушеннях. Сутність сурдопсихології, предмет та задачі. Чинники порушень слуху. Класифікація порушень слуху: глухі, пізнооглухі, туговухі. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху. Тифлопсихологія – предмет та задачі. Чинники порушення зору. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.	4
16.	Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП). Чинники виникнення ДЦП. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична.	2

	Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.	
		Разом 54

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання – не передбачено

4.6. Методи навчання

За типом пізнавальної діяльності:

- пояснювально-ілюстративний;
- репродуктивний;
- проблемного викладу;
- дослідницький;
- відповідно до логіки пізнання:
- аналітичний;
- індуктивний;
- дедуктивний;

За основними етапами процесу:

- формування знань;
- формування умінь і навичок;
- застосування знань;
- узагальнення;
- закріплення;
- перевірка;

За системним підходом:

- стимулювання та мотивація;
- контроль та самоконтроль.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацювати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню можуть підлягати: рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних/семінарських заняттях; активність при обговоренні питань практичного/семінарського заняття тощо.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри. Порядок такого контролю регламентований викладачем.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Підсумковий контроль. Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі екзамену у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Екзамен передбачає оцінку рівня засвоєння студентами навчального матеріалу та набування необхідних професійних вмінь на підставі оцінок, отриманих ними на практичних заняттях, самостійної та індивідуальної роботи. Перескладання екзамену відбувається у встановлений деканатом термін. Процедура перескладання екзамену включає в себе демонстрацію студентом-боржником теоретичних знань, практичних навичок і вмінь з певної теми курсу, що відображені у екзаменаційному білеті.

У разі, якщо здобувач подав декларацію про визнання результатів неформального та /або інформального навчання стосовно певного освітнього компонента ОП, оцінювання відбувається відповідно до Порядку визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в Центральнотраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка (затвердженого вченою радою університету, протокол № 9 від 26 грудня 2022 р.).

Результати навчання та компетентності, що можуть бути визнані в межах цього освітнього компонента, можна досягати та здобувати в системі неформальної освіти під час участі в тренінгах, майстер-класах, семінарах, вебінарах, дистанційних курсах, стажуваннях тощо, що підтверджено відповідним документом (дипломом, сертифікатом, свідоцтвом под.). – пункти 1.5, 1.6, 1.9, 1.10 названого Порядку.

Кожен викладач може ще окремо прописати, скільки балів він передбачає зі своєї дисципліни в разі отримання здобувачем диплома, сертифіката, свідоцтва та под. як результати неформального та /або інформального навчання.

Методичне забезпечення

1. Конспекти опорних лекцій всіх тем курсу, мультимедійні презентації.
2. Варіанти завдань для самостійної роботи студентів.
3. Варіанти модульних контрольних робіт (тести).
4. Варіанти теоретичних питань для самостійного вивчення.
5. Теоретичні питання до екзамену.

6. Література для вивчення дисципліни

Базова:

1. Бочелюк В.Й., Турубарова А.В. Психологія людини з обмеженими можливостями. навч. посіб. К.: центр учбової літератури, 2023.
2. Кобильченко В., Омельченко І. Спеціальна психологія: підручник. К.: Академія, 2020.
3. Колупаєва А.В., Діти з особливими потребами та організація їх навчання. [Видання доповнене та перероблене]: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук., К.: Видавнича група: «АТОПОЛ», 2011.
4. Пахомова Н. Г., Кононова М.М. Спеціальна психологія. Полтава: АСМІ, 2015.
5. Синьов В. М. Психологія розумово відсталої дитини: підручник. К.: Знання, 2008.
6. Синьова Є.П. Тифлопсихологія. психологічні особливості людей з глибокими порушеннями зору: підручник. К.: Знання, 2008.
7. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму: монографія. К.: Фенікс, 2010.
8. Спеціальна психологія. У питаннях і відповідях: навчальний посібник / укл. О. В. Чепка. Умань: ВПЦ «Візаві», 2016.
9. Спеціальна психологія: тексти. – Ч. 2. / За ред. М. П. Матвеевої, С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 2001. 142 с.

Додаткова:

1. Бондар В. І. Актуальні проблеми розвитку освіти дітей з обмеженнями життєдіяльності: шляхи від інституалізації до інтеграції / В. І. Бондар, В. М. Синьов // Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського ун-ту ім. І. Огієнка. Вип. 12. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009.
2. Вдовенко В.В., Марциняк-Дорош О., Гаркавенко Н. Соціально-психологічні проблеми гіперактивної поведінки дітей дошкільного віку // Наукові перспективи. Серія: Психологія. №9. 2024. – С.1088-1098. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9\(37\)-1088-1098](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-1088-1098)
3. Вдовенко В.В., Мацкевич Ю.Р., Ніколаєнко Я.М. Сучасні технології інклюзивного навчання в ЗСО України // Вісник науки та освіти. – № 8(14). – 2023. – С.461-470. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8\(14\)-461-470](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-8(14)-461-470)
4. Вдовенко В.В., Мойсеєнко І.М., Марціновська І.П. Особливості навчання дітей з аутизмом: педагогічний вимір // Вісник науки та освіти. – № 11(17). – 2023. – С.557-570. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11\(17\)-557-570](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-11(17)-557-570)
5. Вдовенко В.В., Кашуба Л.В. Методичні основи навчання елементам комп'ютерної графіки молодших школярів із легким порушенням інтелектуального розвитку // Наукові записки. – Вип.190. - серія: Педагогічні науки. - Кропивницький: КОД, 2020. – С.85 – 90 <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-190-85-90>
6. Вдовенко В.В. Метод проектів при навчанні математики учнів з інтелектуальними відхиленнями в умовах інклюзивного навчання // Наукові записки. – Вип.174. - серія: Педагогічні науки. - Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. – С.86 – 91 <https://cusu.edu.ua/images/download-files/naukovi-zapysky/174/19.pdf>
7. Спеціальна психологія: тексти: ч. 1. / За ред. М. П. Матвєєвої, С. П. Миронової. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний ун-т, 1999.
8. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Загальна редакція Л. Малогулко. Київ, 2018. 208с.
9. Тарасун В. В. Аутологія: теорія і практика: підручник. К.: Вадекс, 2018. 390 с.
10. Viktoriia Vdovenko, Olha Kovalova, Dina Shulzhenko, Nelia Bihun, Tamara Kryvonis, Larysa Absalyamova Modern Methods of Psychotherapy and Psychocorrection // BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2022, September 2022 Volume 13, Issue 3, pages: 152-165 | <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/359> BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2022, September 2022 Volume 13, Issue 3, pages: 152-165 | <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/359>

7. Політика виставлення балів. Вимоги викладача

Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.

Викладач ставить студентам систему вимог та правил поведінки студентів на заняттях, доводить до їх відома методичні рекомендації щодо виконання контрольних робіт. Все це гарантує високу ефективність освітнього процесу і є обов'язковою для студентів.

Індивідуальна траєкторія розвитку студента. Студент має право деякі теми вивчати через різноманітні альтернативні освітні платформи, проходити вебінари та тренінги з тем, які розглядаються при вивченні дисципліни. При успішному проходженні альтернативного навчання студент пред'являє офіційний документ (сертифікат, посвідчення тощо) та під час заняття презентує здобутий досвід для інших студентів групи. Оцінюється доповідь студента.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом,

	вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань
1	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2						
T1 – T5	Тест 1	T6 – T10	Тест 2	Тест 3	Тест 4	Тест 5	40	100
СБ, max – 5	10	СБ, max – 5	10	10	10	10		

Алгоритм оцінювання:

Робота студента на практичних заняттях оцінюється за 5-ти бальною шкалою. Якщо студент був відсутнім на занятті, він отримує 0 балів.

СБ – середній бал, який виводиться на основі поточних оцінок, які отримав студент протягом вивчення змістового модуля.

Також протягом семестру студенти виконують 5 тестів (по 10 балів кожен).

Максимальне значення екзаменаційної оцінки – 40 балів.

Підсумкова семестрова оцінка за 100 бальною шкалою шляхом додавання підсумкової семестрової модульної оцінки (max – 60 балів) та екзаменаційної оцінки (max – 40 балів) і за шкалою оцінювання переводиться в оцінку ECTS і за національною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Підсумковий контроль

Питання до екзамену

1. Предмет і завдання спеціальної психології.
2. Міждисциплінарні зв'язки спеціальної психології.
3. Методи та принципи дослідження у спеціальній психології.
4. Поняття "дитина з порушеннями психофізичного розвитку".
5. Класифікація порушень психофізичного розвитку.
6. Складові спеціальної психології.
7. Дефект розвитку та його структура.
8. Структура дефекту при різних дизонтогенезах.
9. Загальні та специфічні закономірності розвитку особи з психофізичними порушеннями.
10. Специфічні закономірності розвитку при різних дизонтогенезах.
11. Чинники психічного розвитку дитини та параметри дизонтогенезу.
12. Основні категорії спеціальної психології: корекція, компенсація, копінг-стратегії, гіперкомпенсація.
13. Основні категорії спеціальної психології: психологічний захист, декомпенсація і псевдокомпенсація.
14. Основні категорії спеціальної психології: реабілітація, абілітація, соціалізація, адаптація.
15. Дизонтогенез інтелектуального розвитку.
16. Олігофренія та деменція: спільні риси та відмінності.
17. Відмінність олігофренії від затримки психічного розвитку та алалії.
18. Основні прояви затримки психічного розвитку.
19. Особливості психофізичного розвитку при розладах аутистичного спектру (РАС).
20. Ознаки РАС, ранні прояви.
21. Особливості психічного розвитку дітей з аутизмом впродовж перших трьох років життя.
22. Особливості психічного розвитку дітей з аутизмом впродовж дошкільного дитинства.
23. Особливості сенсорного сприйняття при РАС.
24. Типові страхи у дітей з аутизмом.
25. Психологічна підтримка сім'ї з дитиною з РАС.
26. Підготовка дитини з РАС до навчання: психологічний аспект.
27. Корекція та психотерапія при РАС. Альтернативна комунікація.
28. Синдром Аспергера та синдром Ретта.
29. Психофізичний розвиток при розладі дефіциту уваги з гіперактивністю (РДУГ).
30. Супровід дітей із РДУГ, мультидисциплінарний підхід.
31. Особливості психофізичного розвитку при синдромі Дауна.

32. Психокорекційна робота з дітьми з синдромом Дауна.
33. Особливості та причини дизгармонійного розвитку дитини.
34. Акцентуованість характеру підлітка.
35. Обдарована дитина: психологічні проблеми розвитку.
36. Обдаровані діти з аутистичними рисами особистості.
37. Психічний розвиток при сенсорних порушеннях.
38. Сутність сурдопсихології, предмет та задачі.
39. Чинники порушень слуху.
40. Класифікація порушень слуху: глухі, пізньооглухлі, туговухі.
41. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з порушеннями слуху.
42. Тифлопсихологія – предмет та задачі.
43. Чинники порушення зору.
44. Класифікація порушень зору: незрячі, слабозорі.
45. Загальна характеристика особливостей психічного розвитку дітей з порушеннями зору.
46. Психічний розвиток при порушеннях опорно-рухового апарату.
47. Порушення опорно-рухової сфери – дитячий церебральний параліч (ДЦП).
48. Чинники виникнення ДЦП.
49. Форми ДЦП: спастична деплегія, геміпаретична, гіперкінетична, подвійна гіплегія, атонічно-астатична.
50. Загальна характеристика психічного розвитку дітей з ДЦП.

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).